

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ เพราะการพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง รวมทั้งทางวัฒนธรรมล้วนต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งกำลังคนที่มีประสิทธิภาพนั้นย่อมขึ้นอยู่กับการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพด้วย (บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. 2530:1) ซึ่งการศึกษาที่ดีมีผลทำให้พลเมืองของประเทศสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด ความประพฤติ ทัศนคติ ค่านิยมและคุณธรรมของบุคคล เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีคุณภาพและประสิทธิภาพ เมื่อบ้านเมืองประกอบไปด้วยพลเมืองที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การพัฒนาประเทศย่อมทำได้โดยสะดวกราบรื่น ได้ผลแน่นอนและรวดเร็ว (พระบรมราชโองการพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : 2520)

มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา ที่จัดตั้งขึ้นด้วยปณิธานอันแน่วแน่ของมูลนิธิปอเต็กตึ๊ง ที่สำนึกในพระมหากรุณาธิคุณบรมกษัตริย์ไทย และมุ่งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมด้วยการกระจายโอกาส สร้างความเสมอภาคในระดับอุดมศึกษา ส่งเสริมวัฒนธรรม ตามพื้นฐานพระพุทธศาสนา และบูชาคุณธรรมของบรรพชน มหาวิทยาลัยนี้ มุ่งมั่นพัฒนาประสิทธิภาพการศึกษานำสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ เพื่อสร้างสรรค์บัณฑิตผู้รู้จริง ปฏิบัติงานได้จริง และแสวงหา สละสลวย ด้วยทศวิสาหการอันเป็นประโยชน์ต่อมวลมนุษยชาติ (มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ. 2540 : 4)

มหาวิทยาลัยนี้จุดเริ่มต้นมาจาก “โรงเรียนผดุงครรภ์ก่อนามัย โรงพยาบาลหัวเฉียว” (พ.ศ.2484-2524) และพัฒนาขึ้นเป็น “วิทยาลัยหัวเฉียว” ในปี พ.ศ.2524 จนมาถึงปี พ.ศ. 2535 มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติได้ยกฐานะจากวิทยาลัยหัวเฉียวขึ้นเป็นมหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ 11 มีนาคม 2535 เป็นต้นมา และได้เปิดดำเนินการสอนมาจนถึงปัจจุบัน นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2535 มหาวิทยาลัยได้ใช้ระเบียบมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ว่าด้วย มาตรฐานการศึกษา ชั้นปริญญาบัณฑิต พ.ศ. 2535 โดยในระเบียบนี้ได้จำแนกสภาพนักศึกษาเป็น 2 สภาพ คือ นักศึกษาสภาพปกติ และนักศึกษาสภาพพรหิณีจ ซึ่งสภาพนักศึกษาปกติ คือ นักศึกษาที่ลงทะเบียนเรียนในภาคการศึกษาปกติแรกที่เข้าศึกษา หรือนักศึกษาที่สอบได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 ส่วนนักศึกษาสภาพพรหิณีจ คือ นักศึกษาที่สอบได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00 ยกเว้น ปีการศึกษาที่ 1 โดยการที่นักศึกษาจะพ้นสภาพนักศึกษาได้ด้วยเหตุต่อไปนี้

1. นักศึกษาที่สอบได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 เมื่อสิ้นภาคการศึกษา ยกเว้นปีที่ 1 ภาคแรก
2. นักศึกษาสภาพพรอพินิจมีแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 สองภาคการศึกษา ที่มีการจำแนกสภาพต่อเนื่อง ทั้งนี้ไม่นับภาคการศึกษาแรกของนักศึกษาปีที่ 1
3. ไม่สามารถศึกษาสำเร็จภายในระยะเวลาสองเท่าของจำนวนปีการศึกษาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร
4. ไม่มาลงทะเบียนเรียนหรือไม่ได้รักษาสถานภาพนักศึกษาภายในเวลาที่มหาวิทยาลัย กำหนด
5. มหาวิทยาลัยสั่งให้พ้นสภาพนักศึกษาด้วยเหตุกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงหรือ ต้องคำพิพากษาให้จำคุก
6. ทุจริตในการสอบเป็นครั้งที่ 3 (ตามระเบียบมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ว่าด้วย การปฏิบัติของนักศึกษาในการสอบ พ.ศ. 2535)
7. นักศึกษาที่เรียนครบถ้วนตามหลักสูตร และตามกำหนดระยะเวลาของสาขาวิชานั้นๆ และมีแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 2.00
8. สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร
9. ลาออก
10. ตาย

และในปีการศึกษา 2538 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานการศึกษาขั้นปริญญาบัณฑิตขึ้น ซึ่งในส่วนของการพ้นสภาพศึกษานั้นได้ระบุว่า “นักศึกษาที่ได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 เมื่อสิ้นภาคการศึกษาปกติแต่ละภาค” และ “นักศึกษาสภาพพรอพินิจได้แต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 สองภาคการศึกษาปกติติดต่อกัน” ซึ่งจากการตรวจสอบข้อมูลจากสำนักทะเบียนและประมวลผล พบว่ามีนักศึกษาจำนวนมากไม่สามารถไปถึงจุดมุ่งหมายคือไม่สำเร็จการศึกษาตามปีการศึกษาที่กำหนด หรือไม่สำเร็จการศึกษาเป็นจำนวนมากขึ้นเรื่อยๆ นับตั้งแต่ปีการศึกษา 2535-2539 มีนักศึกษาที่ต้องพ้นสภาพการเป็นนักศึกษาก่อนเวลาอันควรเนื่องจากเกรดเฉลี่ยสะสมไม่ถึงตามเกณฑ์ที่มหาวิทยาลัยกำหนดคือ ต่ำกว่า 1.50 ในทุกภาคเรียน และไม่ถึง 1.75 สองภาคการศึกษาปกติติดต่อกัน เป็นจำนวน 1,322 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 20.46 ของนักศึกษาทั้งหมด โดยจำแนกตามปีการศึกษาได้ดังนี้

ปีการศึกษา 2535 มีนักศึกษาพ้นสภาพนักศึกษาด้วยแต่มีระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม (GPA) ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนดร้อยละ 10.39 ปีการศึกษา 2536 ร้อยละ 0.46 ปีการศึกษา 2537 ร้อยละ 6.66 ปีการศึกษา 2538 ร้อยละ 18.42 และปีการศึกษา 2539 ร้อยละ 35.22 (สำนักทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ : 2540) จะเห็นได้ว่าแนวโน้มจำนวน

นักศึกษาที่จะพ้นสภาพนักศึกษานับตั้งแต่ปีการศึกษา 2537 เป็นต้นมาจะสูงขึ้นเรื่อย ๆ ซึ่งทำให้เกิดการสูญเสียและสิ้นเปลืองงบประมาณที่ใช้ในการจัดการศึกษาเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังทำให้เห็นว่า การจัดการศึกษาของหลักสูตรหรือสถาบันขาดประสิทธิภาพได้ สอดคล้องกับคำกล่าวของ ธีระ รุณเจริญ ที่ว่า “ในการจัดการศึกษาของสถาบันใดหรือหลักสูตรใด ถ้าสามารถดำเนินการให้นิสิตทุกคนสำเร็จการศึกษาได้ตามหลักสูตรกำหนด โดยประหยัดทั้งงบประมาณ แรงงาน วัสดุ อุปกรณ์ และเวลาที่ใช้ในการศึกษาแสดงว่าการจัดการศึกษาของสถาบันนั้นหรือหลักสูตรนั้นมีประสิทธิภาพมาก (ธีระ รุณเจริญ 2530 : 44 - 45) การที่นักศึกษาไม่สามารถสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรในระดับนั้นๆ ถือได้ว่าเป็นปัญหาใหญ่ทางการศึกษาปัญหาหนึ่ง ทั้งนี้ทำให้เกิดผลเสีย ทั้งในด้านตัวนักศึกษาเอง สถาบัน และส่งผลต่อประเทศชาติด้วย (อาภา ทัศนช่วง 2511 : 14)

จากข้อมูลที่ได้ศึกษา จะเห็นได้ว่าผลกระทบอันเกิดจากการพ้นสภาพของนักศึกษานั้นมีความสำคัญมาก ประกอบกับได้เกิดปัญหาเช่นนี้ขึ้นในมหาวิทยาลัย และนับวันแนวโน้มจะทวีความรุนแรงขึ้น จึงมีความจำเป็นที่ควรจะศึกษาว่ามีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อการพ้นสภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ เพื่อจะเป็นแนวทางในการพิจารณาแก่ผู้บริหาร และผลที่ได้จะเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ผู้สอน ผู้ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นแนวทางให้แก่ศึกษารุ่นหลังได้ศึกษาปัญหาต่างๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษา และลดปัญหาการพ้นสภาพของนักศึกษามหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติให้น้อยลง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปของนักศึกษาที่พ้นสภาพควรเป็นนักศึกษาของมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ปีการศึกษา 2537-2539
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ด้านการเรียน ด้านการปรับตัว ด้านปัญหาส่วนตัว และด้านระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่มีผลต่อการพ้นสภาพนักศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. นำไปใช้เป็นแนวทางในการพิจารณารับนักศึกษา ตลอดจนปรับปรุงการปฏิบัติงานของมหาวิทยาลัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษา
2. เป็นแนวทางในการให้คำปรึกษาและชี้แนะแก่นักศึกษาในการเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

การวิจัยครั้งนี้ กลุ่มประชากรเป็นนักศึกษาที่พันสภาพการเป็นนักศึกษา ในปีการศึกษา 2537 ถึงปีการศึกษา 2539 ของมหาวิทยาลัยหัวเจียวเฉลิมพระเกียรติ จำนวน 1,498 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักศึกษาที่พันสภาพการเป็นนักศึกษาในปีการศึกษา 2537 ถึง 2539 ที่ตอบแบบสอบถามกลับมาจำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 12.75

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ปัจจัยด้านต่างๆ ดังนี้

2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

2.1.1 เพศ

2.1.2 ชั้นปีที่ศึกษาล่าสุดก่อนออกจากมหาวิทยาลัย

2.1.3 คณะ สาขาวิชาที่ศึกษา

2.1.4 ประเภทการเข้ามาเป็นนักศึกษา

2.1.5 ประเภทของโรงเรียนที่สำเร็จการศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.6 วิธีการสำเร็จและพื้นความรู้วิชาที่ศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.7 ผลการเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย

2.1.8 อาชีพบิดามารดา

2.1.9 สถานที่พักอาศัย

2.1.10 ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางมาเรียน

2.1.11 ค่าใช้จ่ายขณะศึกษาในมหาวิทยาลัย/เดือน

2.1.12 รูปแบบการเรียน

2.2 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ปัจจัยด้านต่าง ๆ ดังนี้

2.2.1 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

2.2.2 ปัจจัยทางด้านการเรียน

2.2.3 ปัจจัยทางด้านการปรับตัว

2.2.4 ปัจจัยทางด้านปัญหาส่วนตัว

2.2.5 ปัจจัยด้านระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย

2.3 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนเฉลี่ยสะสมที่นักศึกษาพันสภาพ

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฟื้นฟูสภาพนักศึกษา หมายถึง นักศึกษาได้คะแนนเฉลี่ยสะสมครั้งสุดท้ายที่ต้องฟื้นฟูสภาพของนักศึกษาด้วยสาเหตุใดสาเหตุหนึ่ง ต่อไปนี้
 - 1.1 นักศึกษาที่ได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.50 เมื่อสิ้นภาคการศึกษาปกติแต่ละภาค
 - 1.2 นักศึกษาสภาพรอพินิจที่ได้แต้มระดับคะแนนเฉลี่ยสะสมต่ำกว่า 1.75 สองภาคการศึกษาติดต่อกัน
2. ปัจจัยด้านต่าง ๆ หมายถึง ลักษณะที่นำมาศึกษาเพื่อหาความสัมพันธ์ว่าส่งผลกับการฟื้นฟูสภาพนักศึกษา ซึ่งจัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ในที่นี้ศึกษาลักษณะ 5 ประการคือ
 - 2.1 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ หมายถึง เหตุต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรายได้และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอันเป็นผลกระทบต่อภาระเล่าเรียน ซึ่งในที่นี้ศึกษาเกี่ยวกับรายได้ของครอบครัวและค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา
 - 2.2 ปัจจัยด้านภาระเรียน หมายถึง เหตุที่ทำให้มีผลเกี่ยวกับการเรียน ในที่นี้ศึกษาถึงทัศนคติในกัรรเรียน ซึ่งประกอบด้วยทัศนคติต่อคณะ/สาขาวิชา ทัศนคติต่ออาจารย์ผู้สอน วิธีการสอน ทัศนคติที่มีต่อมหาวิทยาลัย และพฤติกรรมการเรียน
 - 2.3 ปัจจัยด้านการปรับตัว หมายถึง เหตุที่ทำให้ต้องพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ เกี่ยวกับการปรับตัวทางวิชาการ การปรับตัวกับเพื่อน การปรับตัวกับครอบครัว และการปรับตัวกับอาจารย์
 - 2.4 ปัจจัยด้านปัญหาส่วนตัว หมายถึง เหตุที่ทำให้เป็นปัญหาต่อการเรียน โดยเหตุนั้นมาจากปัญหาของสุขภาพ ปัญหาทางบ้าน และปัญหาเพื่อนต่างเพศ
 - 2.5 ปัจจัยด้านระบบการจัดการศึกษาของมหาวิทยาลัย หมายถึง เหตุอันเกิดจากระบบการจัดการของมหาวิทยาลัยในเรื่องของห้องสมุด อาจารย์ที่ปรึกษา ระบบการลงทะเบียนเรียน และกิจกรรมนักศึกษา
3. ทัศนคติต่อการเรียนการสอน หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อการเรียนในมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ ทั้งต่อคณะ/สาขาวิชา อาจารย์ผู้สอน วิธีการสอน และต่อมหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ อันมีผลจากประสบการณ์เป็นตัวนำให้เกิดความรู้สึกนั้น ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น

4. การปรับตัวในการเรียน หมายถึง การพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงและปรับพฤติกรรมให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับวิชาการ เพื่อน ครอบครัว และกับอาจารย์ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น
5. รูปแบบการเรียน หมายถึง ลักษณะและวิธีการเรียนที่นักศึกษาแต่ละคนชอบใช้ในการเรียนรู้ การคิด หรือการแก้ปัญหาในการเรียน รวมทั้งการมีปฏิสัมพันธ์กับอาจารย์ สิ่งแวดล้อมทางการเรียนและสัมพันธ์ภาพกับเพื่อน ซึ่งแบ่งออกเป็น 6 แบบ ตามแนวของไรช์แมนและกราสซา (Reichman and Grasha) ซึ่งจำแนกได้จากแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ซึ่งรูปแบบการเรียนทั้ง 6 แบบ ได้แก่
 - 5.1 แบบแข่งขัน หมายถึง แบบที่ผู้เรียนค้นหาความรู้ และประสบการณ์ โดยใช้หลักการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามทำสิ่งต่าง ๆ ให้ดีกว่าคนอื่น
 - 5.2 แบบร่วมมือ หมายถึง แบบที่ผู้เรียนค้นหาความรู้และประสบการณ์ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการอภิปราย และนำกิจกรรมร่วมกันทั้งในและนอกห้องเรียน
 - 5.3 แบบหลีกเลี่ยง หมายถึง แบบที่ผู้เรียนไม่สนใจเนื้อหาวิชาในห้องเรียนตามแบบแผน ไม่มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
 - 5.4 แบบมีส่วนร่วม หมายถึง แบบที่ผู้เรียนต้องการเรียนรู้เนื้อหาวิชา เรียนในห้องเรียน และต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุด
 - 5.5 แบบพึ่งพา หมายถึง แบบที่ผู้เรียนค้นหาความรู้และประสบการณ์ด้วยความอยากรู้อยากเห็น เฉพาะสิ่งที่กำหนดให้เรียนเท่านั้น อาจารย์และเพื่อนเป็นแหล่งความรู้ ผู้เรียนประเภทนี้ต้องการรับคำสั่งหรือตามบอกจากผู้อื่นว่าต้องทำอะไร
 - 5.6 แบบอิสระ หมายถึง แบบที่ผู้เรียนค้นหาความรู้และประสบการณ์ด้วยตนเองจะเรียนรู้เนื้อหาวิชาเฉพาะที่ตนคิดว่าสำคัญ และมีความเชื่อมั่นในความสามารถทางการเรียนรู้ด้วยตนเองแต่ก็ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
6. พฤติกรรมการเรียน หมายถึง การประพฤติ ปฏิบัติตนในเรื่องของการเรียนซึ่งปฏิบัติตนเป็นประจำจนกลายเป็นนิสัย